

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иванка Влаева
Югозападен университет „Неофит Рилски“
за дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
по професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство
по докторска програма „Теория и практика на изпълнителското изкуство“
на Надежда Христова Йоцова
докторант в ЮЗУ „Неофит Рилски“
на тема „ТРАДИЦИИ И НОВАТОРСТВО В КЛАВИРНОТО ИЗКУСТВО И
ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПОДХОД НА ДИМИТЪР НЕНОВ“
с научен ръководител проф. д.изк. Йордан Гошев

Предоставените от докторантката документи, научни текстове и информация по процедурата за защита на ОНС „Доктор“ на Надежда Христова Йоцова са коректни и пълни. Тя е изпълнила минималните национални наукометрични изисквания.

Надежда Йоцова е професионалист с много опит в областта на изпълнителското изкуство, за които получава различни награди: "Млади Музикални дарования" (1996); I Клавирен конкурс за американска музика „Аарон Копланд“ (2000), Млади музикални таланти „Ротари“ (Одрин, Турция 2004), награда „Бела Барток“ (Международна лятна академия „Прага-Виена-Будапеща“ Баден, Австрия 2005), международна стипендия на Фондация „Live Music Now – Yehudi Menuhin“ (2011). През 2006 тя завършва Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ с бакалавърска степен в класа по пиано на проф. Антон Диков, а след това се дипломира с магистърска степен при проф. Герит Цитербарт в Университета за музика, театър и медии в Хановер, Германия. От 2009 концертира активно в България и в чужбина. Солист е на почти всички български оркестри, участва с изпълнения в престижни фестивали. Направила е записи за БНР, БНТ, Северногерманското

радио, ХанOVER (NDR). Понастоящем Надежда Йоцова концертира в Германия и в България и работи като клавирен педагог.

Дисертационната тема е актуална. С нея се представя важна изпълнителска и педагогическа тематика. Дисертационният текст има 193 страници. Текстът се състои от увод, три глави, заключение, библиография и приложения. Използвани са 60 литературни източника на български, руски, немски и английски езици.

В увода се представя актуалността на темата на дисертацията – необходимостта да се изследва педагогическата система на композитора Димитър Ненов, като една от основополагащите за българската клавирна култура в първата половина на XX век. Формулирани са обект и предмет на изследване. Ясно е определена изследователската цел, както и произтичащи от нея задачи.

Първа глава „Ретроспекция на българската клавирна школа от нейното създаване до средата на XX век. Ролята на българските композитори-пианисти от първото и второто поколение за създаването на академичните музикални традиции“ ни въвежда в дисертационната тематика. В нея се представят процесите на зараждане и развитие на българската клавирна школа с ключови постижения. Вниманието се насочва към връзката на Димитър Ненов с европейските клавирни школи и по-конкретно с тази на Ференц Лист, която е много важна за съвременната клавирна методика. Посочва се линия на приемственост Лист – Бузони – Петри.

Втора глава „Пианизмът и педагогическите търсения на Димитър Ненов” разглежда единството в работата на Ненов като композитор, изпълнител и педагог. В тази част от дисертацията се анализира неговото разбиране за необходимост от създаване на българска клавирна школа върху базата на вече утвърдени световни практики. Посочва се пътят и влиянията при разработване на собствена педагогическа система, за която Ненов подготвя свой теоретичен труд и го озаглавява „Техника на пианото – теоретична и методична част“.

Вниманието на дисертанта се насочва към процеса на създаване на методическата система на Димитър Ненов и важното значение на научна разработка на А. П. Щапов за клавирната техника, която композиторът пианист превежда и използва. Разглеждат се, коментират се и се анализират архивни документи на Д. Ненов (НА – БАН), посочени в систематизацията на архива от Полина Антонова: чернови на „Бележки по клавирна педагогика“, „Работни бележки на Д. Ненов относно педагогията на музикалната интерпретация“ и студията „От стола до клавишите на пианото“. Тези документи представят опит за систематичност при създаване на съвременен подход за обучение и свирене на пиано на Д. Ненов с опора върху установени традиции в клавирното изкуство. Разглеждат се посочените методически принципи, свързани с постановката и техническите проблеми при свирене на пиано. Специално внимание се отделя на разбиранията на Ненов за използване на пръстовката, обозначена от него като „пръстоклад“. Чрез сравнения докторантката установява прилика между текстове от „Бележки по клавирна педагогика“ и цитираното в Първа глава на дисертацията писмо на Ненов до Министъра на Просвещението (1946). Тя стига до заключение, че откритото съвпадение е доказателство за ролята на този текст като част от предполагаемия теоретичен труд „Техника на пианото – теоретична и методична част“. Докторантката посочва и други подобни съвпадения с анализираните архивни документи, които посочват пътя, по който се е оформяла педагогическата система на Димитър Ненов. За него клавирната техника е сложен комплекс от изразни средства, но и организирана система от дейности на инструменталиста, за които да послужи целия негов опорно-двигателен апарат. Нейното прилагане има за цел правилно използване на опорно-двигателния апарат; контрол над инструмента; качествено звучене и естетически резултат.

Трета глава разглежда „Пресечни точки между традиционното и модерното в контекста на проблематиката на клавирната педагогика и изпълнителско майсторство на Димитър Ненов“. В нея се изследва значението

и приложението на основни принципи на клавирната методология на Ненов, която е резултат на личен практически опит и на задълбочен логически подход. Обръща се внимание на изработване на необходими общовалидни качества, характерни за общата педагогика, както и на обогатяване на общата култура на обучавания с цел по-добро разбиране на различни стилове в изкуството. Много важни са сравненията, които пианистът педагог прави например между музикант и спортист по отношение на физическа издръжливост и изграждане на здрава психика; индивидуална подготовка, съобразена с възрастови характеристики. С тази широка педагогическа работа Ненов иска да създаде музиканти с индивидуалност и цялостно изградени като личности. Надежда Йоцова намира характерното в изследваната педагогическа система в модерния подход, при който индивидуално се използват различни техники за решаване на звуково-инструментални и интерпретационни задачи. Представена е тезата, че достиженията на Д. Ненов са в синхрон с тогавашните нови европейски тенденции. Тук много ценни са изводите на дисертанта за ръководните принципи в методологията на Ненов, основани на научно проверен опит за единството между знания и умения при обучението на пианиста. Акцентира се върху разбирането на Ненов, че правилното обучено движение на пръстите с лекота трябва да преодолее всяко съпротивление, за да се произведе пълноценен клавирен тон.

В заключението са обобщени направените изводи в отделните части на дисертацията. В него Надежда Йоцова представя изследваната клавирна педагогическа система като много ценна с културно и историческо значение. Приложенията са много съществени за дисертационната работа и те допълват основния текст.

Надежда Йоцова формулира шест основни приноса в дисертацията, свързани с изследването на педагогическите подходи на Димитър Ненов. Особено важна е предложената реконструкция на педагогическата система на композитора пианист в неговата „Техника на пианото – теоретична и

методична част“, която представя неговата гледна точка за съвременно клавирно обучение. Това се прави върху базата на архивни материали, които се представят, анализират и съпоставят с други източници. Достигнатите изводи от изследваните ръкописи имат също и научно приложна стойност – те обогатяват знанието за достиженията в българската клавирна педагогика и са възможност за практическо приложение. Важен принос е комплексното разбиране на педагогическия подход на Ненов, което съчетава универсални принципи на биомеханиката и психологията на клавирния изпълнител с разбираня за постановка на свирене, в която качеството на звукоизвличането зависи от правилното използване на опорно-двигателния апарат. Дисертацията поставя важен проблем за пътищата при осъвременяване и използване на клавирна методология и как Димитър Ненов го прави върху основата на утвърдени традиции и на своя богат опит.

Авторефератът показва дисертационния текст точно и пълно. Публикациите по темата на дисертацията представят важни и съществени части от нея. Препоръчвам по-голяма прецизност при използване на фактология и библиографско цитиране.

Дисертацията показва познаване на избраната тема. Тя е цялостно структурирана и решава поставените цел и задачи. Работата на докторанта отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ и на минималните национални наукометрични изисквания. Поради актуалността и приносите на дисертационния труд, предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на Надежда Йоцова образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство.

София, 3 ноември 2024 г.

проф. дн Иванка Влаева

REVIEW
by Prof. Ivanka Vlaeva, PhD
South-West University „Neofit Rilski“
on a dissertation
for awarding of the educational and scientific degree “Doctor”
in professional field 8.3 Music and dance art
doctoral program „Theory and practice of performing art“
by Nadezhda Yotsova
PhD student at the South-West University „Neofit Rilski“
on the topic „Traditions and innovation in the art of piano and a pedagogical
approach of Dimitar Nenov”
research supervisor Prof. Yordan Goshev, DSc

The documents, scientific texts, and information regarding the defense procedure of Nadezhda Yotsova's educational and scientific degree "Doctor" are correct and complete. She met the minimum national scientometric requirements.

Nadezhda Yotsova is a professional with a lot of experience in the field of performing arts, for which she has received various awards: "Young Musical Talents" (1996); I Piano Competition for American Music "Aaron Copland" (2000), Young Musical Talents "Rotary" (Edirne, Turkey 2004), "Bela Bartok" Award (International Summer Academy "Prague-Vienna-Budapest" Baden, Austria 2005), International scholarship of the "Live Music Now – Yehudi Menuhin" Foundation (2011). In 2006, she graduated from the National Music Academy "Prof. Pancho Vladigerov" with a Bachelor degree in the piano class of Prof. Anton Dikov, and then graduated with a Magister degree under Prof. Gerrit Zitterbart at the University of Music, Theater and Media in Hannover, Germany. Since 2009, she has been actively performed concerts in Bulgaria and abroad. She is a soloist of almost all Bulgarian orchestras, participates in performances at prestigious festivals. She made recordings for BNR, BNT, North German Radio, Hanover (NDR). Currently, Nadezhda Yotsova performs in Germany and Bulgaria and works as a piano teacher.

The dissertation theme is topical. It presents an important performing and pedagogical theme. The dissertation text has 193 pages. The text consists of an introduction, three chapters, a conclusion, a bibliography and appendices. 60 literary sources in Bulgarian, Russian, English and German languages were used.

The introduction presents the importance of the dissertation topic – the need to study the pedagogical system of the composer Dimitar Nenov, as one of the main ones for the Bulgarian piano culture in the first half of the 20th century. The object and subject of research are formulated. The research objective and tasks are clearly defined.

The first chapter "Retrospection of the Bulgarian piano school from its creation to the middle of the 20th century. The role of Bulgarian composers-pianists of the first and second generation in the creation of academic musical traditions" introduces the dissertation topic. It presents the processes of creation and development of the Bulgarian piano school with key achievements. Attention is drawn to Dimitar Nenov's connection with the European piano schools and in particular with that of Ferenc Liszt, which is very important for the modern piano methodology. A Liszt – Busoni – Petri line of succession is indicated.

The second chapter, "The Pianism and Pedagogical Searches of Dimitar Nenov" studies the complexity of Nenov's work as a composer, performer and teacher. This part of the dissertation analyzes his understanding of creating a Bulgarian piano school based on already established world practices. The way and influences in the development of his own pedagogical system are indicated, for which Nenov has prepared his theoretical work entitled "Piano technique – theoretical and methodological part". The dissertation shows the process of creation the methodological system of Dimitar Nenov and the importance of scientific study of A. P. Sthapov for the piano technique that the pianist composer translated and used. Archival documents of D. Nenov (SA – BAS), indicated in the systematization of the archive by Polina Antonova, are examined, commented on and analyzed: drafts of "Notes on a piano pedagogy", "Working notes by D. Nenov on the pedagogy of

musical interpretation" and the study "From the chair to the piano keys". These documents represent an D. Nenov's attempt to be systematic in creating a modern approach to learning and playing the piano based on established traditions in piano art. The presented methodical principles related to staging and technical problems in piano playing are examined. Special attention is paid to Nenov's understandings of using a fingers technique he labeled "prastoklad". Through comparisons, the doctoral student establishes a similarity between texts from "Notes on a piano pedagogy" and Nenov's letter to the Minister of Education (1946) cited in the first chapter of the dissertation. She concludes that the discovered coincidence is evidence of the role of this text as part of the supposed theoretical work "Piano technique – theoretical and methodological part". The doctoral student points out other similar coincidences with the analyzed archival documents, which show the way in which Dimitar Nenov's pedagogical system was formed. For him, the piano technique is a complex of musical means of expression, but also an organized system of activities of the instrumentalist, for which his entire locomotor apparatus should serve. Its application aims at correct use of the musculoskeletal system; control of the instrument; quality sound and aesthetic result.

The third chapter examines "Intersections between the traditional and the modern in the context of the Dimitar Nenov's piano pedagogy and performance". It explores the meaning and application of basic principles of Nenov's piano methodology, which is the result of personal practical experience and a thorough logical approach. Attention is paid to the development of necessary general qualities characteristic of general pedagogy, as well as to the enrichment of the general culture of the students in order to better understand different styles in art. Very important are the comparisons that the pianist pedagogue makes, for example, between a musician and an athlete in terms of physical endurance and building a strong psyche; individual training tailored to age characteristics. With this broad pedagogical work, Nenov wants to create musicians with individuality. Nadezhda Yotsova finds the characteristic in the researched pedagogical system in the modern approach, in which

different techniques are individually used to solve the sound-instrumental and interpretation tasks. The thesis is presented that the achievements of D. Nenov are in sync with the then new European trends. The dissertation's conclusions about the guiding principles in Nenov's methodology, based on scientifically verified experience of the unity between knowledge and skills in the training of the pianist, are valuable. The doctoral student points out Nenov's understanding that a trained fingers movement with ease must overcome any resistance to produce a quality piano tone.

In the conclusion, the conclusions drawn in the separate parts of the dissertation are summarized. Nadezhda Yotsova presents in it the studied piano pedagogical system as extremely valuable with cultural and historical significance. Appendices are very essential to the dissertation work and they complement the main text.

Nadezhda Yotsova formulates six main contributions in the dissertation, related to the study of the pedagogical approaches of Dimitar Nenov. Particularly important is the proposed reconstruction of the pianist-composer's pedagogical system in his "Piano technique – theoretical and methodological part", which presents his perspective on modern piano training. This is done on the basis of archival materials, which are presented, analyzed and compared with other sources. The conclusions reached in the studied manuscripts also have a value of applied studies – they enrich the knowledge of the achievements in Bulgarian piano pedagogy and are an opportunity for practical use. An important contribution is the complex understanding of Nenov's pedagogical approach, which combines universal principles of biomechanics and the psychology of the piano performer with understandings of performative skills, in which the quality of sound extraction depends on the correct use of the musculoskeletal system. The dissertation poses an important issue about the ways of modernizing and using piano methodology and how Dimitar Nenov does it on the basis of established traditions and his experience.

The abstract presents the dissertation text accurately and completely. Publications on the topic of the dissertation present important and essential parts of it. I recommend greater accuracy in the use of factual and bibliographic citation.

The thesis shows knowledge of the chosen topic. It is comprehensively structured and solves the set goals and tasks. The doctoral student's work meets the requirements of the law (ZRASRB) and the rules of its implementation (PPZRASRB) as well as the minimum national scientometric requirements. Due to the relevance and contributions of the dissertation work, I propose to the respected Scientific Jury to award Nadezhda Yotsova the educational and scientific degree "Doctor" in professional field 8.3. Music and dance art.

Sofia, 3 November 2024

prof. Ivanka Vlaeva, DSc